

ОСВОЄННЯ МАЙБУТНІМИ КУЛЬТУРОЛОГАМИ ІНТЕРАКТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

IMPLEMENTATION BY FUTURE CULTURALS THE INTERACTIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Стаття актуалізує використання інтерактивного освітнього середовища в процесі фахової підготовки майбутніх магістрів культурології. Наголошується перспективність парадигми “суми високих технологій”, яка базується на сучасній інформаційно-комунікаційній інфраструктурі. Аналізується впровадження принципів комп’ютеризації та інформатизації, що поєднанні в методі інформатизації освіти. Метод інформатизації культурологічної освіти характеризується активним залученням мультимедійних засобів у фахові навчальні дисципліни. Визначено найважливіші науково-технічні та соціально-економічні проблеми інформатизації, як от створення системи ефективного забезпечення своєчасними, вірогідними і вичерпними відомостями всіх суспільно значимих видів людської діяльності, умов для оперативного, ґрунтовного і всебічного аналізу досліджуваних процесів і явищ, прогнозування їх розвитку, передбачення наслідків прийнятих рішень. Перспективним виявляється освоєння майбутніми магістрами культурології нових методів і організаційних форм культурно-дозвіллевої діяльності в інтерактивному освітньому середовищі.

Ключові слова: інтерактивне освітнє середовище, професійна підготовка, магістр культурології, інформатизація, мультимедійні технології.

Introduction. *The article updates the use of interactive educational environment in the process of professional preparation of future masters of cultural studies. The promise of the paradigm of “high technologies”, which is based on modern information and communication infrastructure, is emphasized.*

The purpose of the research: *to analyze the possibility of using the interactive educational environment in the process of professional training of future masters of cultural studies on the example of implementation of the principles of computerization and informatization. The introduction of the principles of computerization and informatization, combined in the method of informatization of education, is analyzed. The method of informatization of cultural education is characterized by active involvement of multimedia resources in professional disciplines. The most important scientific and technical and socio-economic problems of informatization, from the creation of the system of effective provision of timely, reliable and exhaustive information of all socially significant types of human activity, conditions for operative, thorough and comprehensive analysis of the investigated processes and phenomena, forecasting their development, prediction of the consequences decisions made.*

Results. *The application of the principle of informatization in the process of professional training of future masters of cultural studies, is based on psychological and pedagogical research, which opens up a huge didactic potential of multimedia technologies. They can be united on the main problem – the ability to use the software of the computer as a means that increases the*

effectiveness of training. The potential of the computer allows you to more fully utilize the capabilities of visual and auditory analyzers. For learning through multimedia technologies, important types of knowledge channels are vision (graphics, video, animation, text) and hearing (sound).

***Conclusion.** Multimedia technologies are the main component in the interactive educational environment, which enhances the quality of the training of future masters of cultural studies. The following conclusions are made: multimedia technologies should be used to facilitate access to education for different groups of the population and to meet the special needs of all categories of potential students; the application of multimedia technologies in the educational process by introducing changes into the training courses, development of new practical skills, expands the content of academic disciplines; multimedia technologies in the theory and practice of future culturologists are an integral part of the module of independent work. The development of new methods and organizational forms of cultural and leisure activities in the interactive educational environment by means of multimedia technologies is a promising development of future masters of cultural studies.*

***Key words:** interactive educational environment, professional training, master of culturology, informatization, multimedia technologies.*

Постановка проблеми. Розвиток проблематики інтерактивного освітнього середовища тісно пов'язаний з еволюцією інтерактивних освітніх середовищ як технічного засобу фахової підготовки. На впровадження інтерактивного освітнього середовища впливають два основні показники: постійний розвиток мультимедійних технологій й еволюція методологічних підходів. При цьому для сучасного етапу характерне комплексне використання, як різних комп'ютерних технологій, так і окремих теоретико-методологічних підходів, що в практичній діяльності, з одного боку, створюють додаткові принципово нові можливості для використання інтерактивних освітніх середовищ у професійній підготовці майбутніх магістрів культурології, а з іншого – ускладнюють практичну розробку й реалізацію методичної системи фахової підготовки.

Актуальність дослідження впливає з наступного: аналіз системи професійної підготовки майбутніх магістрів культурології засобами мультимедійних технологій свідчить про те, що на сьогоднішній день спостерігається тенденція до опису конкретних приватних програм навчального призначення з різних дисциплін, практичною відсутністю теоретично-методичного опису основ розробки таких програм, переміщенням акценту на програмне, а не методичне забезпечення, що веде до мінімальної участі викладача в їх розробці, наслідком чого є зниження інтересу до використання програм, швидке моральне старіння зазначених програм, прив'язаних до певних технічних параметрів інтерактивних освітніх середовищ.

Аналіз останніх публікацій. Розв'язанню окремих питань використання інформаційно-комунікативних технологій у навчанні присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних вчених: А. Т. Ашерова, В. Ю. Бикова, Д. О. Богданової, І. Є. Булах, Б. С. Гершунського, Р. С. Гуревича, О. М. Довгялло, М. І. Жалдака, Ю. О. Жука, Г. С. Кедровіча, М. Ю. Кадемії, В. І. Клочка, Т. І. Коваль, Г. О. Козлакової, В. М. Кухаренка, М. П. Лапчика, Л. В. Савенкової, О. М. Спіріна, В. І. Сумського та ін.

Виокремлення невирішених раніше аспектів загальної проблеми. Аналіз публікацій свідчить про те, що, на жаль, дослідниками приділяється мало уваги проблематиці професійної підготовки у вищій школі з використанням мультимедійних технологій, інтерактивного освітнього середовища взагалі, та фахової підготовки майбутніх магістрів культурології зокрема, часто доводиться виводити

результати за контекстом. Зовсім відсутній системний аналіз будь-якої професійної підготовки в інтерактивному освітньому середовищі. Розвідки, як правило, торкаються фрагментарних побудов у означеному контексті. З огляду на окреслену ситуацію в сучасній педагогічній думці, визначено наступну мету дослідження: проаналізувати можливість використання інтерактивного освітнього середовища в процесі фахової підготовки майбутніх магістрів культурології на прикладі впровадження принципів комп'ютеризації та інформатизації.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивне освітнє середовище нами розуміється: як метод навчання у вузькому змісті і як дидактична система професійної підготовки з різним ступенем повноти у широкому змісті. Реалізація даної стратегії (у будь-якому змісті) торкається індивідуалізації й диференційованого підходу, які мають бути. Ці підходи можна віднести до загальної тенденції гуманізації, культуровідповідності навчального матеріалу й особистісного орієнтування у професійній підготовці майбутніх магістрів культурології. Як відзначає R. Shank: “Автоматизований, “розумний”, індивідуальний інструктор – це одне з найцікавіших і соціально-значущих можливих застосувань штучного інтелекту. Комп'ютерні вчителі зможуть зняти більшу частину завантаженості викладачів. І викладачі зможуть тоді робити те, чим вони дійсно повинні займатися, а саме, спрямовувати й консультувати, підтримувати, створювати дружню й теплу атмосферу відкритості. (...) Зовсім не комп'ютери роблять навчання менш гуманним і позбавляють викладача його роботи, усе це вже було зроблене до цього звичайними підручниками” [7].

З'ясуємо особливості культури Постмодерну, на основі яких формуються нові культурні феномени у контексті глобалізації та інформатизації суспільства, що мають безпосередній вплив на становлення духовності як професійної якості фахівця-культуролога.

Тенденції культури Постмодерну, на основі якої формуються нові культурні феномени у контексті глобалізації та інформатизації суспільства, істотно впливають на професійні якості майбутнього магістра культурології. Так, нами було досліджено становлення духовності як професійної якості фахівця-культуролога і зроблено висновок: “До культурних феноменів постсучасності, що мають безпосередній вплив на становлення духовності як професійної якості, можна віднести не тільки новітні феномени, що стали витвором саме цієї епохи, але й ті явища, що вже були відомими й раніше, та саме в епоху Постмодерну набули масштабних розмахів і долучилися до феноменів культури: віртуалізація, персоніфікація, ризомність світу, інформаційна розірваність, інформаційна завершеність, гіпервіртуалізація, стрімкі зміни темпоральності життєвого світу людини, зокрема віртуального, поява “людини-знаку”, інформаційна циркуляція і замкнутість, віртуальний ескапізм, споживацтво – головна цінність життя, моральний релятивізм” [3, с. 100].

Більшість культурних феноменів Постмодерну можуть призвести до девальвації духовних цінностей, їх підміни. Саме тому, важливим аспектом є рух від простої технічної індивідуалізації (автономна робота за комп'ютером) до індивідуалізації через активну творчу діяльність, специфічну для інтерактивного освітнього середовища. Спираючись на розробки Л. С. Суворової [6] визначимо наступні напрямки реалізації гуманізації через комп'ютеризацію професійної підготовки: індивідуальний підхід до майбутнього магістра культурології, орієнтація на самостійну роботу майбутнього фахівця, робота майбутніх культурологів над

індивідуальними проектами з використанням альтернативних засобів і джерел навчання, максимальна реалізація творчого задуму.

Теоретичними основами фахової підготовки майбутніх магістрів культурології, традиційно є дидактика й психологія. У дидактиці, на нашу думку, слід спиратися на положення біхевіоризму, які разом з дієвим підходом до навчання, стали базою для створення теорії керування. У психології значну роль відіграла теорія навчання, яка залучила й урахувала положення теорії пам'яті. Разом теорія керування й психологічна теорія навчання стали наріжним камінням кібернетичної теорії, яка вважається теоретичною базою інформаційного освітнього середовища.

Поряд з кібернетичною теорією велике значення для професійної підготовки майбутніх магістрів культурології в інтерактивному освітньому середовищі має й інформаційна теорія. В. В. Кручинін виділив два підходи до проектування комп'ютерних навчальних програм: кібернетичний та інформаційний. Центральними поняттями, сформованим усередині інформаційного підходу, є визначення інформації як відомостей про навколишнє середовище, що надходять із середини даної системи. Поняття “інформаційна технологія” розуміється як “сукупність методів збору, зберігання, пошуку, обробки, використання й поширення інформації за допомогою обчислювальної техніки” [5]. Крім того, ключовими аспектами для інформаційного підходу є технічні характеристики обчислювальної техніки, призначеної для автоматизації процесів збору, зберігання, обробки й передавання інформації, програмного забезпечення.

Методична реалізація інформаційного підходу одержала назви інформатизації й комп'ютеризації навчання. Комп'ютеризація розуміється як впровадження комп'ютерів у певну сферу діяльності людини, що супроводжується помітною перебудовою цієї діяльності під впливом інтерактивних освітніх середовищ. Інформатизація – побудова інформаційного суспільства, поширення достовірності інформації з усіх галузей людської діяльності. Ю. С. Барановський характеризує комп'ютеризацію як одну з головних частин більш широкого процесу інформатизації суспільства, “... і разом із всесвітнім розвитком систем зв'язку вона є технічною основою інформатизації суспільства” [2].

Принцип інформатизації у фаховій підготовці майбутніх магістрів культурології передбачає освоєння нових інформаційних технологій. Розвиток комп'ютеризації обумовив перехід до нового етапу інформатизації – етапу автоформалізації професійних знань, суть якого полягає в розробці програмних засобів таким чином, що введення й отримання інформації відбувається за допомогою користувача. За такими інформаційними технології закріпилися назви “нові інформаційні технології”. Загальна спрямованість нових інформаційних технологій – збільшення ступеня автоматизації всіх інформаційних процесів. Нові інформаційні технології загалом є комплекс навчальних та учбово-методичних матеріалів, технічних, інструментальних засобів обчислювальної техніки навчального призначення, а також система наукових знань про роль і місце засобів обчислювальної техніки у навчальному процесі, про форми й методи їх застосування для вдосконалювання праці викладачів.

М. І. Зверева виділяє дві точки зору на сутність комп'ютеризації [4]: по-перше, комп'ютеризація повинна обмежитися впровадженням інтерактивних освітніх середовищ як одного з видів технічних засобів навчання, при практично незмінній традиційній організації навчання; по-друге, комп'ютеризація – інструмент корінної зміни й змісту навчання, і самого навчально-виховного процесу.

Перевага на сучасному етапі віддається першій точці зору, тобто зосереджується увага не на інформаційному освітньому середовищі, а на навчання з використанням інтерактивних освітніх середовищ, зі встановленим відповідного програмного забезпечення. Слід зазначити, що це не повністю реалізує дидактичні можливості інтерактивних освітніх середовищ навіть як засобу навчання. Зміст сучасного етапу інформатизації навчання характеризується активним освоєнням і фрагментарним впровадженням засобів навчально-інформаційних технологій у традиційні навчальні дисципліни й на цій основі – освоєння майбутніми магістрами культурології нових методів і організаційних форм культурно-дозвіллевої діяльності, як от практична постановка питання з радикального перегляду змісту культурно-дозвіллевої діяльності, традиційних форм і методів навчально-виховного процесу. Характерною рисою етапу, за А. Д. Іванніковим [1], стане “загально місцеве використання засобів навчально-інформаційних технологій, що підтримують усе різноманіття можливих форм організації навчально-виховного процесу”.

Засобом досягнення цілей і розв’язання завдань інформатизації сфери культури та освіти є системна інтеграція інформаційних інтернет-технологій у різних галузях освіти. Системну інтеграцію ми розуміємо як цілеспрямоване об’єднання існуючих і/або розроблювальних інформаційних проектів (технологій, систем, підсистем, компонентів, ресурсів або потоків) у цілісну систему, що реалізує задану функцію й задовольняє передбаченим вимогам. Одночасно, інтеграція розуміється як процес такого об’єднання інформаційних об’єктів, а також узагальнення методів і засобів, які використовуються в автоматизованих системах з метою створення навчальних технологій, що забезпечують розширення кола розв’язуваних завдань при зменшенні кількості типів технічних і програмних засобів мультимедійних технологій.

Висновки. Впровадження інтерактивного освітнього середовища в процес фахової підготовки майбутніх магістрів культурології ґрунтується на використанні мультимедійних технологій, методичний процес уживання яких неможливий без уведення в загальний обіг, як основоположних, принципів інформатизації та комп’ютеризації. Зазначені принципи за їхньою сутністю та правилами використання можливо об’єднати в єдиний підхід як інформаційний. Останній, на основі викладених аргументів, володіє наступними характеристиками (як позитивними, так і негативними): однорідністю, єдністю термінології, в основі якої лежить поняття інформації й способи оперування нею, необхідністю розвитку технічних, мультимедійних засобів; зменшеним ступенем уваги до суб’єктів навчального процесу. Інформаційний підхід до навчання за допомогою інтерактивних освітніх середовищ ґрунтується на обміні інформацією, частіше діалоговій взаємодії, людини й інтерактивних освітніх середовищ. Завдання майбутнього магістра культурології в межах програмування зводиться до складання інформаційної бази, програми, розробці й правильної організації інтерфейсу й системи аналізу інформації, яка виводиться.

Перспективи подальших досліджень. Мультимедійні технології, впровадження яких можливе виключно на принципах інформатизації та комп’ютеризації навчального процесу, а отже в системі інтерактивного освітнього середовища є потужним інструментом, що дозволяє розв’язувати нові, раніше не вирішені дидактичні завдання індивідуалізації професійної підготовки майбутніх магістрів культурології, додавання їй активного й творчого характеру.

Незважаючи на всі труднощі, пов'язані з теоретичною інтеграцією в термінології й методичними складнощами такої інтеграції на практиці, на сьогодні відбувся зсув акцентів із самих мультимедійних засобів і сутності їх функціонування на властивості діяльного суб'єкта. Головним об'єктом навчання має бути не просто когнітивна діяльність, а проаналізований і оцінений досвід, сам процес мислення, тобто говорячи термінами інформаційного методу, акцент переноситься з артикульованих знань на не артикульовані. При цьому за допомогою термінології інформаційного методу описується звичайно апаратна частина інтерактивних освітніх середовищ як засобу навчання й модель розробки культурно-освітніх програмних засобів для інтерактивного освітнього середовища.

Література

1. Актуальные проблемы использования аудиовизуальных средств обучения иностранным языкам [Текст] : сборник материалов науч.-метод. семинаров лаб. аудиовизуал. средств обучения и лингво-культурол. исслед. (ЛУР) филол. фак. Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – Москва : МАКС Пресс, 2014. – 78 с.
2. Брановский Ю. С. Информационные инновационные технологии в профессиональном образовании [Текст] : учебное пособие / Ю. С. Брановский, Т. Л. Шапошникова ; М-во образования России. Краснодар : Из-во КубГТУ, 2011. – 415 с.
3. Воронова Н. С. Духовність як професійна якість майбутнього фахівця-культуролога / Н. Воронова // Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія "Педагогіка", Дрогобич, 2018, вип. 6/38, С. 96-104. doi: 10.24919/2313-2094.6/38.119510.
4. Использование технических средств обучения в методической подготовке студентов факультетов иностранных языков : [метод. рекомендации] [Текст] / [Сост. Рогова Г. В. и др.]. – Москва : МГПИ, 2013. – 59 с.
5. Кручинин В. В. Разработка компьютерных учебных программ. [Текст] / В. В. Кручинин. – Томск : Издательство Томского гос. университета, 2008. – 211 с.
6. Суворова Л. С. Педагогические условия применения компьютерной технологии обучения в 9-11 классах современной школы: на примере обучения иностранному языку [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. – Москва, 2007. – 20 с.
7. Schank R. C. The Cognitive Computer on Language Learning and Artificial Intelligence [Text] / R. C. Schank. – NY : Addison-Wesley Publishing Company Inc., 1984. – 268 p.

References

1. Aktualnyie problemyi ispolzovaniya audiovizualnyih sredstv obucheniya inostrannym yazykam [Tekst] : sbornik materialov nauch.-metod. seminarov lab. audiovizual. sredstv obucheniya i lingvo-kulturool. issled. (LUR) filol. fak. Mosk. gos. un-t im. M. V. Lomonosova. – Moskva : MAKS Press, 2014. – 78 s.
2. Branovskiy Yu. S. Informatsionnyie innovatsionnyie tehnologii v professionalnom obrazovanii [Tekst] : uchebnoe posobie / Yu. S. Branovskiy, T. L. Shaposhnikova ; M-vo obrazovaniya Rossii. Krasnodar : Iz-vo KubGTU, 2011. – 415 s.
3. Voronova N. S. Duhovnlst yak profeslyna yaklst maybutnogo fahlvtsya-kulturologa / N. Voronova // LyudinoznavchI studiyi: zb. nauk. prats DDPU ImenI Ivana Franka. Serlya "Pedagoglka", Drogobich, 2018, vip. 6/38, S. 96-104. doi: 10.24919/2313-2094.6/38.119510.
4. Ispolzovanie tehnikeskikh sredstv obucheniya v metodicheskoy podgotovke studentov fakultetov inostrannyih yazykov : [metod. rekomendatsii] [Tekst] / [Sost. Rogova G. V. i dr.]. – Moskva : MGPI, 2013. – 59 s.
5. Kruchinin V. V. Razrabotka kompyuternyih uchebnyih programm. [Tekst] / V. V. Kruchinin. – Tomsk : Izdatelstvo Tomskogo gos. universiteta, 2008. – 211 s.
6. Suvorova L. S. Pedagogicheskie usloviya primeneniya kompyuternoy tehnologii obucheniya v 9-11 klassah sovremennoy shkolyi: na primere obucheniya inostrannomu yazyiku [Tekst] : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01. – Moskva, 2007. – 20 s.
7. Schank R. C. The Cognitive Computer on Language Learning and Artificial Intelligence [Text] / R. C. Schank. – NY : Addison-Wesley Publishing Company Inc., 1984. – 268 p.

Одержано статтю: 23.08.2018

Прийнято до друку: 6.09.2018